

**FORMAREA ABILITĂȚILOR DE COMUNICARE
LA COPIII CU C.E.S.**

În ultima perioadă, sistemul educativ a suferit schimbări fundamentale de paradigmă, prin apariția conceptelor de *educație integrată* și *școală incluzivă*, datorită elevilor cu cerințe speciale educative. Unii copii au dificultăți în comunicare, alții diferențiază mai greu sunetele și se exprimă defectuos, alți copii percep cu dificultate spațiul și se orientează cu greu în acesta. Unii copii au nevoie de mai mult timp și de explicații în plus pentru a înțelege ce îi spune părintele sau profesorul, unii au dificultăți de concentrare a atenției sau le este greu să stea liniștiți pe scaun, alți copii au ritm mai lent în gândire sau în mișcări sau sunt copleșiți de emoții și nu fac față sarcinilor la întreaga lor capacitate.

Toți acești copii cu dificultăți în diferite arii (atenție, limbaj, gândire, motricitate, memorie, orientare spațială, afectivitate, etc.) nu sunt copii buni sau răi, deștepți sau proști. Sunt copii cu cerințe educative speciale. Ei au nevoie din partea celor din jur, în special a părinților, educatorilor, învățătorilor, profesorilor, de un plus de atenție, de educație individualizată, de multă răbdare și înțelegere.

Copii cu C.E.S suferă diferite tipuri de deficiență, de aceea curriculum școlar trebuie parcurs în mod cât mai flexibil pentru a putea permite fiecărui copil să avanseze în ritmul său propriu și să fie tratat în funcție de capacitățile sale de învățare. Flexibilitatea curriculum-ului se referă la adaptarea conținuturilor, metodelor, mijloacelor și tehnicilor de lucru în cadrul activităților de învățare.

Modelul itinerant este un sistem în care copilul este integrat într-o clasă pentru copii normali, fiind instruit de către profesorul clasei normale de elevi și este sprijinit de un profesor itinerant (specializat în munca cu copiii cu handicap). Copiii integrați beneficiază de o programă adaptată nevoilor educaționale, programe de intervenție personalizate. Pe lângă activitățile specifice, profesorul de sprijin participă la activitățile didactice din clasă pentru a se ocupa în special de copilul/copiii cu C.E.S.

Din experiența personală, pot spune că există la îndemâna profesorului diverse strategii și intervenții utile cum ar fi, folosirea frecventă a sistemului de recompense, laude, încurajări, astfel încât să fie încurajat și cel mai mic progres al elevului cu C.E.S. O bună metodă, care poate fi folosită cu o maxima eficiență, este învățarea prin cooperare. Astfel elevii se pot ajuta reciproc, încurajându-se și împărtășindu-și ideile, se învață unii pe alții, realizează că au nevoie unii de alții pentru a duce o sarcină a grupului la bun sfârșit. În ceea ce privește activitățile didactice destinate elevilor cu C.E.S, este necesară utilizarea materialelor intuitive. Spre exemplu, în cadrul lecturilor, vocabularul se poate îmbunătăți prin contactul nemijlocit al elevului cu textul literar. În vederea asigurării urmăririi conștiente a textelor literare de către elevi, aceștia trebuie să înțeleagă sensul fiecărui cuvânt, sintagme, propoziții sau fraze. Astfel, în cazul citirii și comentării unui text care abundă în termeni noi, explicarea acestora trebuie făcută în cadrul unei discuții pregătitoare, prin prezentarea de tip

verbală astfel încât, la citirea model, elevii să fie capabili să înțeleagă textul. Succesul acestor activități rezidă tocmai în faptul că, semnificația noțiunilor la copii cu C.E.S., este strâns legată de concret, de corespondență cu lumea obiectelor, datorită specificului gândirii sale. Se asigură astfel suportul indispensabil formării noțiunilor și al abilităților de comunicare la copii cu C.E.S.

În practica la clasă, am folosit diverse modalități pentru formarea abilităților de comunicare a copiilor cu CES:

- ✓ reproducerea obiectului desemnat de cuvânt (prin desene, machete, mulaje, hărți, filme) constituie o cale eficientă de pătrundere a acestora în vocabularul operațional al copilului;
- ✓ explicarea cuvântului prin imitarea acțiunilor desemnate, procedeu ce e o fuziune a conceptelor lui Piaget și Galperin, după care, gândirea copilului operează cu acțiuni interiorizate, care se constituie în scheme operatorii și care devin instrumente ale vorbirii;
- ✓ explicarea prin minare a unor stări sufletești sau procese mai complexe din mediul înconjurător;
- ✓ descrierea unor acțiuni ample, cu ajutorul mimicii și pantonimelor, cuprinzând o serie de elemente din domeniul “jocului de scenă” din arta dramatică;
- ✓ utilizarea convorbirii constituie o metodă mai evoluată pentru activizarea vocabularului, în care se pretinde elevilor să răspundă mai explicit, în propoziții dezvoltate, evitând răspunsurile stereotipe, de tipul afirmațiilor, negațiilor sau interjecțiilor monisilabice;
- ✓ folosirea povestirilor reprezintă un model de vorbire corectă și expresivă, care stimulează interesul copiilor și dorința acestora de a povesti și repovesti textul respectiv;
- ✓ utilizarea de ilustrații, prin reproducerea pe bază de poze, desene, diafilme asigură posibilitatea înțelegerii într-un context mai larg și concret semnificația cuvintelor.

Prin urmare, experiența pe care am avut-o în practica directă cu copiii, experiența personală, aprofundată de cursuri de perfecționare în domeniul dezvoltării copilului și al consilierii acestuia mi-au facilitat identificarea unor căi simple de a interacționa cu copiii, de a le folosi cu succes propria experiență în dezvoltarea emoțională și în cunoașterea lor și a lumii exterioare. Noua mea abordare a copilului în raport de limitele și nevoile sale se bazează pe următoarele considerente:

- ✓ copiii au nevoie de o învățare multisenzorială explicită care să-i facă să avanseze;
- ✓ nu este cazul să piardă vremea cu activități repetitive asupra unor lucruri care s-au însușit ci, mai curând, să se varieze metodele și suporturile de învățare;
- ✓ copiii cu dificultăți de învățare au nevoie de inițiere adecvată în citire și scriere ceea ce presupune de cele mai multe ori alte metode și mijloace decât cele folosite în mod obișnuit de educatorul clasei respective;
- ✓ este nevoie de structurarea cunoașterii și de o doză bună de orientare pentru a se duce la bun sfârșit învățarea școlară; cum acești copii au dificultăți în organizarea informației care provine de

la simțurile lor, ei sunt adesea capabili să prevadă și de aceea trebuie să li se asigure un cadru adecvat și structurat de învățare în clasă fiind mereu preveniți de ceea ce urmează;

✓ construirea unei imagini pozitive despre sine este o nevoie a copiilor cu dificultăți de învățare; aceasta se poate realiza pe fondul unor activități de grup orientate spre valorizarea posibilităților fiecăruia și pe un sistem de relații pozitive între profesor și elev și între elevi; relațiile respective trebuie să ofere terenul încrederii reciproce, al empatiei cu trăirile fiecăruia, împărtășirii emoțiilor, sentimentelor, preocupărilor ca și a experienței de cunoaștere și învățare;

✓ elevii cu dificultăți de învățare au nevoie de profesori care înțeleg modul lor de învățare, se pot adapta ritmului acestora și îi pot orienta să-și depășească dificultățile fără a-i desconsidera;

✓ toți elevii au puncte tari și puncte slabe;

✓ aceste puncte tari/slabe sunt la originea aptitudinii lor de învățare;

✓ forțele și slăbiciunile copiilor sunt detectabile;

✓ învățarea se poate sprijini pe deficiențele de procese sau pe punctele tari/slabe.

și poate integrarea nu înseamnă doar conținuturi, nu doar sfaturi, nu doar învățături. „Stări de spirit”, asta trebuie dat altora. În fiecare trebuie să existe o STARE DE SPIRIT și o Metaforă.

Bibliografie :

- 1.Gherguț, A., Sinteze de psihopedagogie specială, Editura Polirom, 2005;
- Popovici, D. V., Elemente de psihopedagogia integrării, Editura PRO HUMANITAS, București 1999.
- 2.Dinu M. : “Comunicarea”, Editura Științifică, București, 1997
- 3.Popovici Doru-Vlad: “Dezvoltarea comunicării la copii cu deficiențe mintale”, Editura Pro Humanitas, București, 2004
- 4.Șchiopu Ursula: “Comunicarea verbală și neverbală”, Revista de Educație Specială, nr. 1/1992, INREPSH, București
- 5.Șchiopu Ursula: “Introducere în psihodiagnostic”, Editura Fundației Humanitas, București, 2002
- 6.Stănică C., Vrajmaș E.: “Terapia tulburărilor de limbaj”, SSH. INREPSH, București, 1994

prof. Elena DARIE
Școala Gimnazială „I.L. Caragiale” Tulcea